

Gedachten aan Willem van Ham

9 juni 2020

Beste Han, familie en vrienden van Willem,

De voorzitter van de Geschiedkundige Kring, Koert Damveld, heeft mij gevraagd namens de Geschiedkundige Kring enkele gedachten uit te spreken bij het afscheid van Willem. Koert kan hier helaas zelf niet aanwezig zijn. In normale tijden zou hier het voltallige bestuur en vele anderen aanwezig zijn. Het blijft onwennig.

Persoonlijk

Ik heb Willem leren kennen in september 1972, toen ik aan mijn stageplek bij het Gemeentearchief begon. Sindsdien heb ik ruim 28 jaar met hem samengewerkt, ook buiten het werk, bv in de Vereniging Binnenstad en bij de Geschiedkundige Kring. Samen hebben we aan een aantal publicaties gewerkt. Ik kijk nog altijd met tevredenheid op die tijd terug.

Het archief maakte in de jaren tachtig een grote ontwikkeling door: een verhuizing naar Blokstal 2, uitbreiding van het aantal medewerkers en vrijwilligers en het begin van de digitalisering van archiefbestanden. In 1988 volgde Willem Jan van Mosselveld op als gemeentearchivaris. Hij was trots op de functie, maar niet altijd op de inhoud daarvan. Er werd meer van hem verwacht dan onderzoek en publicaties. Hij had een forse hekel aan alles wat maar enigszins te maken had met management of bedrijfsvoering. Hij was op zijn best als hij met onderzoek bezig was.

Activiteiten bij de Kring

Bij de oprichting van de Geschiedkundige Kring in 1968 volgde Willem de ontwikkelingen vanuit de zijlijn. De toenmalige Gemeentearchivaris Jan van Mosselveld was betrokken bij de in initiatiefgroep. In de eerste

aflevering van De Waterschans was Kees van de Watering redactiesecretaris. Van Mosselveld schakelde Willem in om een aantal bijdragen aan te leveren. Het leek er even op dat Willem een van de vaste auteurs ging worden, maar het liep anders.

Al in het derde nummer van 1968 kwam voorzitter Fons Gieles met de mededeling dat er hommeles was in de vereniging vanwege het bezwaarschrift van de Kring tegen de bebouwing van het Ravelijn waar een nieuwe muziekschool werd gedacht. Vanwege dat standpunt van de Kring vertrokken een aantal leden, waaronder de redactiesecretaris Kees van de Watering, maar ook archivaris Jan van Mosselveld. Broeder Alberick van Rijckevorsel nam de taak van redactiesecretaris over. Het blad kreeg een nogal chauvinistisch karakter. De Waterschans werd in 1973 zelfs een gestencilde blaadje met louter verenigingsnieuws. Geen platform voor publicaties van een gedreven man als Willem, juist wars van chauvinisme.

Gelukkig ging het bestuur mee in zijn voorstel om in plaats van vier maal per jaar een tijdschrift een kwalitatief goede bundel uit te brengen. De term jaarboek werd angstvallig vermeden. Willem kreeg een aantal auteurs bereid om een wetenschappelijke bijdrage te leveren, met voetnoten en literatuur. Geen heemkundige bijdragen, geen genealogieën, geen bijdragen over het Bergs dialect. Daarmee was dit initiatief een duidelijke breuk met de voorgaande periode. De redactie bestond uit Pim Stuart, Martin Venselaar en Willem werd redactiesecretaris. Willem hield die functie tot 1994.

Bij Willem stond voorop dat in Bergen op Zoom een volwaardige wetenschappelijke reeks studies zou verschijnen, minstens gelijkwaardig aan De Ghulden Roos in Roosendaal en de Oranjeboom in Breda. Ook in die jaarboeken was hij regelmatig auteur.

Willem heeft aan meer dan de helft van alle uitgaven van de Kring meegewerkt. Soms volledig van zijn hand, zoals *Studies 4 Merck toch hoe sterck*, bijdragen tot de geschiedenis van de vestingwerken van Bergen op Zoom, dat in 1982 verscheen.

In vele opzichten was de verschijning van het boek *Bergen op Zoom, gebouwd en beschouwd* een hoogtepunt in de serie *Studies*. Het verscheen in 1987 bij gelegenheid van het zevenhonderdjarig bestaan van de heerlijkheid van Stad en Land van Bergen op Zoom. Het werd aangeboden aan de koningin bij haar bezoek vanwege de oplevering van de restauratie van het Markiezenhof. Willem zat letterlijk en figuurlijk op de eerste rij.

Als redactiesecretaris was hij tevens adviseur van het bestuur. Dat ging niet altijd naar wens van Willem en het leidde meermalen tot botsingen. In 1976 bedankte Willem voor dit adviseurschap.

Toen Theo Jansen secretaris van het bestuur werd, verscheen vanaf oktober 1983 *De Waterschans* in nieuwe, gedrukte vorm. Theo Jansen was tevens redactiesecretaris van het vernieuwde blad; hij wist al snel een aantal auteurs aan te trekken voor het blad, waaronder Willem van Ham, die ook tot de redactie toetrad. Willem kon het goed vinden met Theo Jansen en dat kwam de verhouding met het bestuur te goede.

Willem bleef deel uitmaken van de redactie tot 1990, maar ook daarna ging er geen jaar voorbij zonder bijdragen van zijn hand in het kwartaalblad.

In 1995 werd Willem zeer terecht tijdens de jaarvergadering benoemd tot erelid van de Kring.

Voor het verschijnen van het blad *De Waterschans* en de productie van de reeks *Studies uit Bergen op Zoom* en de reeks *Monografieën* is veel doorzettingskracht en uithoudingsvermogen nodig. Het heeft de Kring gebracht tot een professioneel niveau dat past bij een grote geschiedkundige vereniging met aanzien in de stad en de regio. Willem heeft

daar heel veel aan bijgedragen. De Kring is hem daarvoor grote dank verschuldigd.

Tot slot

Willem zal niet snel vergeten worden, daarvoor was hij een te uitgesproken persoonlijkheid. Zijn omvangrijke oeuvre met meer dan 500 publicaties zal nog generaties lang gebruikt worden. Hij heeft daarmee een historisch monument nagelaten.

Beste Han, beste familieleden jullie kunnen met trots aan hem terugdenken.